Raadsvoorstel

Onderwerp: Zienswijze op ontwerpbesluit Centrumregeling Regionale Energie Strategie RES NML	portefeuillehouder: Marcel Roelofs datum vergadering: 2 oktober 2023 zaaknummer: 0889334330

Samenvatting

Binnen de RES regio Noord- en Midden Limburg werken de vijftien gemeenten, provincie Limburg, Waterschap Limburg en Enexis intensief samen om de ambities van het klimaatakkoord te realiseren. De afgelopen periode gebeurde dit in een projectmatige vorm. In 2021 is de Regionale Energie Strategie (RES 1.0) vastgesteld. De gezamenlijke ambities en inhoudelijke uitgangspunten op het gebied van energiebesparing, warmtetransitie en duurzame opwek tot 2030 met een doorkijk naar 2050 zijn hierin helder verwoord. Om de uitdagingen binnen de Regionale Energiestrategie Noord- en Midden Limburg (RES NML) de komende jaren het hoofd te kunnen bieden is een gelijkwaardige en continue samenwerking cruciaal. Structurele financiële middelen ondersteunen de toekomstbestendige RES NML samenwerking. Regionale samenwerking biedt kansen om menskracht en expertise te delen. Dit is vanwege de krappe arbeidsmarkt ook nodig. Ook kunnen we de RES-samenwerking benutten om verbinding te leggen met andere opgaven in een gebied. Samenwerken is belangrijker dan ooit.
Eind 2022 is in het bestuurlijk overleg van de RES besloten dat alle deelnemers zich via colleges, DB Waterschap en GS konden uitspreken voor een voorkeusvariant van de samenwerking RES NML. Hieruit is de 'Centrumregeling' naar voren gekomen. Deze is verder uitgewerkt en ligt nu voor aan de gemeenteraad om zo wenselijk een zienswijze op in te dienen. Dit kan tot eind oktober, waarna de formele besluitvorming gaat plaatsvinden rond de Centrumregeling RES NML.

Voorstel

1. Kennis te nemen van het ontwerpbesluit tot het treffen van de Centrumregeling RES NML (Regionale Energie Strategie Noord- en Midden-Limburg), zie bijlage A in de bijlage;
2. Geen zienswijze in te dienen op dit ontwerpbesluit.

Toelichting raadsvoorstel

1. Aanleiding
Net voor de zomer is de voortgangsrapportage RES NML beschikbaar gesteld en is de gemeenteraad via een RIB geïnformeerd. Toen hebben we al aangekondigd dat het voorstel rondom de nieuwe governance aan het einde van de zomer naar het college en de raad komt. In dit voorstel reiken we Centrumregeling RES NML aan met als doel u als gemeenteraad de gelegenheid te geven een zienswijze in te dienen.

Binnen de RES regio Noord- en Midden Limburg werken de vijftien gemeenten, provincie Limburg, Waterschap Limburg en Enexis intensief samen om de ambities van het klimaatakkoord te realiseren. De afgelopen periode gebeurde dit in een projectmatige vorm. In 2021 is de Regionale Energie Strategie (RES 1.0) vastgesteld. De gezamenlijke ambities en inhoudelijke uitgangspunten op het gebied van energiebesparing, warmtetransitie en duurzame opwek tot 2030 met een doorkijk naar 2050 zijn hierin helder verwoord.

Om de uitdagingen binnen de Regionale Energiestrategie Noord- en Midden Limburg (RES NML) de komende jaren het hoofd te kunnen bieden is een gelijkwaardige en continue samenwerking cruciaal. Structurele financiële middelen ondersteunen de toekomstbestendige RES NML samenwerking. Regionale samenwerking biedt kansen om menskracht en expertise te delen. Dit is vanwege de krappe arbeidsmarkt ook nodig. Ook kunnen we de RES-samenwerking benutten om verbinding te leggen met andere opgaven in een gebied. De urgentie op snelle maatregelen is groot. Toch werkt juist het investeren in een samenwerking uiteindelijk versnellend. Samenwerking tussen maatschappelijke organisaties, inwoners, energiecoöperaties, netbeheerders, bedrijfsleven en overheden: lokaal, regionaal en landelijk. Ieder vanuit zijn eigen rol. Samenwerken is belangrijker dan ooit.

2. Doelstelling
Het doel van de sterke samenwerking is de implementatie van het Klimaatakkoord versnellen, de maatschappelijke kosten verlagen en meer invloed hebben op de uitvoering, door:
- Kennis opbouwen, bundelen en delen;
- Voldoende gekwalificeerd personeel (krapte arbeidsmarkt), continuïteit, efficiency;
- (gemeente)grensoverschrijdende onderwerpen gezamenlijk passend oplossen;
- Voor (regionaal opererende) stakeholders één regionale aanpak;
- Lagere kosten.

3. Uitgangssituatie
Momenteel is de RES NML in organisatorische zin feitelijk een organisatie zonder onderliggende structuur, waarbij in de afgelopen jaren regelmatig samenwerkingsovereenkomsten zijn getekend om te kunnen handelen als collectief. Zoals ook volgt uit het Governance-document van de RES NML, hebben alle partners, waaronder Beesel, ermee ingestemd dat er een centrumregeling wordt uitgewerkt voor de RES NML. Een centrumregeling is in wezen een overeenkomst waarbij de colleges van B&W, het college van GS en het dagelijks bestuur van het waterschap afspreken dat zij op een bepaald beleidsterrein nauw gaan samenwerken. Dit is een lichte vorm van samenwerking op basis van de Wet gemeenschappelijke regelingen, omdat er geen nieuwe organisatie wordt opgericht en er geen beleidsbevoegdheden worden overgedragen.

In de basis wordt in een centrumregeling dus enkel één gemeente ("de centrumgemeente, lees: Venlo") aangewezen die voor alle bestuursorganen de taken op het gebied van de energietransitie gaat uitvoeren. In ruil daarvoor verlenen alle aangesloten bestuursorganen aan het college van de centrumgemeente de vereiste mandaten voor de uitvoering en voldoen aan de centrumgemeente een gezamenlijk vastgestelde jaarlijkse vergoeding.

Belangrijk om te vermelden is, dat het aangaan van een centrumregeling er niet toe leidt dat de deelnemende bestuursorganen -wij als gemeente dus ook- hun bevoegdheden kwijt zijn. Alle bestuursorganen blijven namelijk zelf bevoegd om het (energie)beleid vast te stellen en om besluiten te nemen. Ook blijven de deelnemers zelf beschikken over de financiën. Zij laten enkel de uitvoering van de energietransitie over aan de centrumgemeente. De enige verplichting die zij bij deelname hebben, is om

de uitvoering van de energietransitie, onder de in de centrumregeling omschreven voorwaarden, bij de centrumgemeente te beleggen en om in de eigen jaarlijkse begroting de overeengekomen jaarlijkse bedragen te reserveren.

Verschillen met een "gewone" overeenkomst
Uit het voorgaande volgt dus dat een centrumregeling veel lijkt op een "gewone" overeenkomst. Wij merken op, dat er echter belangrijke verschillen zijn tussen een gewone overeenkomst en een centrumregeling. Een centrumregeling bevat namelijk de waarborgen van de Wet gemeenschappelijke regelingen. Dit brengt onder meer het volgende met zich mee:

- Instemmingsrecht raden: voor het aangaan, wijzigen en beëindigen van de samenwerking is de voorafgaande instemming van de raden, het algemeen bestuur van het waterschap en provinciale staten van de provincie Limburg nodig;
- Inlichtingen en verantwoording: de colleges, gedeputeerde staten van de provincie en het dagelijks bestuur van het waterschap zijn inlichtingen en verantwoording schuldig aan de raden, provinciale staten en het algemeen bestuur over hetgeen in de centrumregeling gebeurt;
- Kaderstellende bevoegdheden: de raden, provinciale staten en het algemeen bestuur kunnen daarnaast actief kaders blijven stellen voor de taken die in mandaat bij de centrumregeling worden belegd;
- Duurzame samenwerking: ook kunnen de afspraken niet eenzijdig worden gewijzigd. Voor een wijziging van de afspraken is een tweederde meerderheid nodig;
- Subsidies aanvragen: er kunnen in mandaat namens alle deelnemers subsidies worden aangevraagd;
- Evenredige verdeling financiële risico's: alle deelnemers lopen tot slot gelijkelijk de financiële risico's bij de uitvoering van de centrumregeling. De financiële afspraken blijven namelijk lopen via de eigen gemeente, het waterschap en de provincie.

De voornoemde waarborgen bevat een "gewone" overeenkomst niet. Nu is vanuit de partners RES NML aangegeven dat men voorstander is van een lichte vorm van samenwerking waarbij:

- de blijvende betrokkenheid van de raden, provinciale staten en het algemeen bestuur waar mogelijk moet worden gegarandeerd,
- de eigen bevoegdheid om het beleid en de kaders vast te stellen, waar mogelijk moet worden behouden,
- de mogelijkheid tot het gezamenlijk aanvragen en voorbereiden van subsidies moet worden gecreëerd;
- een evenredige verdeling van de financiële risico's moet worden gecreëerd, in plaats van continuering van de huidige situatie waarbij de gemeente Venlo alle financiële risico’s loopt.

Daarom is gekozen om een concept van een centrumregeling nader uit te werken. Deze ligt nu voor.

4. Rol gemeente

Als gemeente Beesel nemen we actief deel aan de RES, zowel ambtelijk als bestuurlijk in verschillende gremia. De RES NML en voortgang erin is mede kaderstellend voor het nastreven van onze lokale doelen op energietransitie.

5. Toelichting

Op 3 november 2022 is in het bestuurlijk overleg van de RES besloten dat alle deelnemers zich via colleges, DB Waterschap en GS konden uitspreken voor een voorkeusvariant van de samenwerking RES NML. Het ambtelijk advies was om de 'Centrumregeling' te kiezen. Op 14 maart 2023 stemde de laatste deelnemer in met de uitwerking van de centrumregeling. Zo hebben alle deelnemers ingestemd met de uitwerking van de centrumregeling.

Naar een sterke RES NML samenwerking
Het afgelopen jaar is de kwartiermaker aan de slag gegaan met het opzetten van de governance van de RES NML. Hieronder valt de organisatiestructuur, PDCA (Plan Do Check Act) cyclus, een nieuwe stijl van samenwerken etc. Deze onderdelen vormen de basis van de nieuwe RES NML en de onderliggende juridische regeling.

Governance document
Het governance document (zie bijlage) beschrijft alle essentiële onderdelen van de inrichting van de RES NML, inclusief de meerjarenbegroting. In de begroting voor het komend jaar is de financiële vertaling gemaakt van het inhoudelijke jaarplan. Onderdeel van de begroting is het onderdeel personeelskosten en bedrijfsvoering. In de uitwerking van de begroting is rekening gehouden met regionaal geldende richtlijnen. De RES NML voert basistaken en plustaken uit voor de deelnemers.

Basistaken en plustaken
Basistaken zijn taken waar de RES-partners gezamenlijk aan werken. De basis hiervoor ligt in de RES 1.0 en het Klimaatakkoord. De regionale basis is erop gericht om gemeenten te ondersteunen en te ontzorgen op het gebied van voortgangsmonitoring, beleidsvoorbereiding en advies (in beginsel geen beleidsbepaling), kennisontwikkeling, bovenlokaal accountmanagement met strategische samenwerkingspartners, innovatiestimulering en prioritering opwekprojecten met een bovenlokaal effect.

Plustaken zijn uitvoeringstaken en -projecten waaraan in wisselende samenstellingen wordt gewerkt. Het aantal deelnemers kan per taak of project variëren (plustaken-principe). Het initiatief voor een uitvoeringstaak (of -project) kan zowel regionaal vanuit het RES-programma komen of lokaal vanuit één of meer deelnemers. De bekostiging van deze taken geschiedt via de gemeenten die deelnemen in deze taak.

De juridische regeling (ontwerpbesluit centrumregeling RES NML)
De regeling vormt de juridische basis voor de samenwerking en legt alle gemaakte afspraken vast. Bijgevoegd is het concept besluit van de centrumregeling RES NML inclusief een toelichting op de regeling. De centrumregeling valt onder de Wgr en wordt met dit voorstel aan de raad voorgelegd.

Jaarplan 2024
Het Jaarplan van 2024 geeft op hoofdlijnen de inhoudelijke werkzaamheden weer die de RES NML het komende jaar gaat oppakken, tevens geeft het een beeld van een aantal mogelijke plustaken. Het jaarplan dient als uitgangspunt voor de RES-begroting 2024 en de meerjarenbegroting. Het jaarplan en de taken van de RES NML zijn ook in één overzicht te zien in het blokkenschema.

Financiële bijdrage aan de RES NML
Opgenomen in het governance document is ook de meerjarenbegroting. Deze geeft weer wat de kosten zijn van het totale basispakket van de RES NML. De begroting is opgebouwd vanuit de inhoud, en vanuit daar wordt de bijdrage van de deelnemers berekend. De bekostiging is op basis van een bedrag per inwoner. Het bedrag per inwoner is €2,60. De basistaken worden voor dit bedrag uitgevoerd. Voor de plustaken zal separaat een begroting worden opgesteld, aangezien dit afhankelijk is van het aantal deelnemers.

a. Financieel
De kosten bedragen € 2,60 per inwoner. Uitgaande van 13.500 inwoners bedraagt dit ca € 35.000. In de begroting 2024 en volgende jaren is hierop geanticipeerd. Dekking is voorzien vanuit Klimaatakkoordmiddelen.

b. Juridisch
Deze regeling is voorbesproken in het regionale juristenoverleg. De regeling is getoetst aan de Wet gemeenschappelijke regelingen.
Voor de uitvoering is het essentieel dat de penvoerder de juiste (vol)machtiging en mandaten krijgt.

c. Risico's
Geen risico's voorzien.

6. Visie Blij in Beesel
De RES NML vormt één van de belangrijke projecten die in de Duurzaamheidsvisie van onze gemeente zijn opgenomen, zowel op het vlak van opwekken van hernieuwbare energie als het besparen van energie. Inbreng in de RES sluit aan bij de uitgangspunten voortkomend uit onze toekomstvisie Blij in

Beesel. In BiB geeft de samenleving aan wat zij belangrijk vindt. Dat is vertaald in kernwaarden zoals focus, lef en draakkracht en bijbehorende uitgangspunten. Deze uitgangspunten zijn ook vanzelfsprekend bij verdere uitwerkingen in kader van de RES NML.

7. Toegankelijkheid

Uitgangspunt van de RES is evenals van lokaal beleid rond energietransitie dat iedereen mee moet kunnen doen.

8. Duurzaamheid

De Centrumregeling RES NML draagt bij aan onze lokale duurzame doelen wat betreft opwekking hernieuwbare energie en besparing.

Bijlagen

In de bijlage ‘Samen werken aan een duurzame regio, de governance van de RES NML’ wordt de regeling geïntroduceerd. Binnen dit document is onder bijlage A de Juridische Centrumregeling RES NML opgenomen inclusief een memo met toelichting op de regeling.
Het document bevat de volgende bijlagen:

- Bijlage A: Juridische regeling RES NML
- Bijlage B: Functieprofielen RES NML
- Bijlage C: Organogram RES NML
- Bijlage D: Tarieven Noord Limburgse Gemeenten
- Bijlage E: Jaarplan 2024 RES NML
- Bijlage F: Blokkenschema RES NML